De Levende Natuur 76 (6):137-144 (1973)

zwarte schildje, geheel oranjerood. Oranjerood is ook de onderzijde van het achterlijf, behalve het zwarte midden van het eerste segment. De onderzijde van de borst is zwart, evenals de keel, de sprieten, de knieen, de uiteinden van de schenen en de tarsen. De rest van de kop en de poten zijn oranjerood. De kever is 5-6,5 mm lang.
De imagines van *Lilioceris, Crioceris,* het verwante genus *Lema* en naar verluidt (3) ook enige Clytrinae brengen, wanneer ze verontrust worden, geluid voort. Bij sommige soorten *(L. lilii* en *C. duodecimpunctata)* is het een hoog gepiep, bij andere *(C. asparagi)* een hoog getsjirp. Wanneer men de kevers levend onder het microscoop bekijkt, ziet men ze synchroon met het gepiep of getsjirp bewegingen met het achterlijf maken. De kevers beschikken over een *stridulatie-orgaantje*. Het voorste gedeelte van het laatste achterlijfssegment vertoont aan de rugzijde beiderzijds naast de middellijn een oppervlak, waarop fijne dwarsribbels aanwezig zijn (fig. 7). Hiermee schuurt de kever tegen de onderzijde van de dekschilden, waarvan het oppervlak vóór het uiteinde naast de naad ruw en enigszins dwarsgerimpeld is (fig. 8). Het stridulatie-orgaantje is het meest ontwikkeld bij *L. lilii,* hetgeen in overeenstemming is met het feit, dat het voortgebrachte geluid bij deze het krachtigst is.

Litteratuur:

1. Borror, D. J. & D. M. Delong. An introduction to the study of insects. New York, 1970.
2. Calwer's Keverboek, bewerkt door P. M. Keer. Zutphen, 1930.
3. Everts, E. Coleoptera Neerlandica. 's-Gravenhage, 1898-1922.
4. Fabre, J. H. Souvenirs entomologiques, 7e deel. Parijs, 1924.
5. Reitter, E. Fauna Germanica. Die Käfer des Deutschen Reiches, 4e deel, Stuttgart, 1912.
6. Stresemann, E. Exkursionsfauna von Deutschland, deel II-1. Berlijn, 1970.

Ornithologische voorjaarsindrukken uit Zuidoost-Europa

G. L. OUWENEEL

In de tweede helft van april 1973 maakten mijn vrouw en ik een reis door Zuidoost-Europa. Het doel van deze excursie was een indruk te krijgen van het landschap en zijn vogels van een aantal gebieden langs de Egeische kust van Noordoost-Griekenland. Daarnaast konden worden bezocht het Burgasmeer en het Balatabos in Bulgarije alsmede het ten zuiden van de Donaudelta gelegen lagunengebied in de Roemeense Dobroedsja. De aandacht ging speciaal uit naar het voorkomen van reigerachtigen, waterwild en steltlopers, maar gepoogd werd toch een indruk te krijgen van de gehele aanwezige avifauna in de bezochte terreinen. Ongetwijfeld vielen onze bezoeken te vroeg in het seizoen om de plaatselijke avifauna op de volledige broedbestandsterkte mee te maken: óók in Griekenland bleken in de laatste aprildecade nog een aantal zomervogels niet of nauwelijks te zijn gearriveerd. Zo waren er bijzonder weinig Gierzwaluwen, werden door

ons nergens Bijeneters gezien en zagen we eerst op 23 april nabij Porto Lago de eerste Scharrelaars. Van de klauwieren namen we tijdens de gehele reis alleen in Europees Turkije tweemaal een Roodkopklauwier waar en soorten als Bosrietzanger, Griekse en Vale spotvogel, Rosse waaierstaart en de ter plaatse toch tamelijk algemene Zwartkopgors bleken nog niet aanwezig. Anderzijds was de doortrek van met name noordelijke steltlopers en enkele soorten roofvogels in volle gang. Boeiend was het de voorjaarstrek waar te nemen langs de Bulgaarse en Roemeense Zwarte-Zeekust. In de schaarse houtwallen langs de kustweg wemelde het van zangertjes. Verscheidene malen zagen we gemengde vluchten Witvleugelsterns en Zwarte sterns hoog boven de uitgestrekte akkers naar het noorden trekken en ten noorden van Constanta namen we een gezelschap van 15 Lachsterns waar, hetwelk foerageerde achter in bedrijf zijnde landbouwmachines. Roodpootvalken (fig. 1) trokken opvallend talrijk door, soms in gezelschappen van tientallen individuen. Verder zagen we nogal wat Bruine kiekendieven, enkele Grauwe kiekendieven en eens, in de Dobroedsja, een mannetje Steppenkiekendief. Eerder hadden wij deze soort in Griekenland waargenomen. Ook was er veel trek van reigerachtigen: op 28 april zagen wij hoog boven de Dobroedsja binnen een uur gezelschappen van respectievelijk 17 Kwakken, 7 Ibissen en 5 Purperreigers naar het noorden trekken. Het meest indrukwekkend was wel de waarneming van 60 trekkende Witte pelikanen boven Constanta.

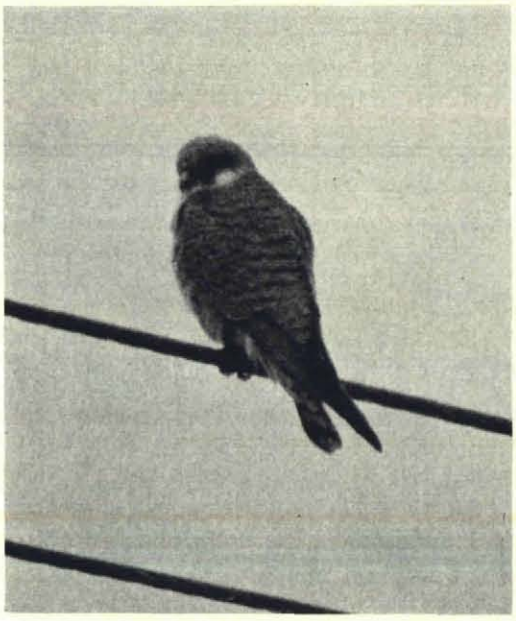

Fig. 1. *Roodpootvalk* ♀.

Drie moerasgebieden in Griekenland die werden bezocht — de delta van de Nestos, de Evrosdelta, alsmede een onverwacht rijk gebied ten zuiden van Komotini — waren voor een belangrijk deel ontwaterd en omgevormd tot cultuurland; in alle gevallen was men kennelijk bezig met verdere ontginningswerkzaamheden. Zowel het bezoek aan het Burgasmeer als aan het Balatabos, beide in Bulgarije, was ontgoochelend. Het merencomplex nabij Burgas is in ernstige mate ontluisterd door industrie. Hoewel wij boven en rond het complex tal van interessante soorten waarnamen, waaronder een vlucht van 17 Ibissen, tientallen Kleine zilverreigers en veel steltlopers waarbij enkele Poelruiters, noodde de indringende aanwezigheid van het industrieterrein niet tot een lang verblijf. Van het Balatabos stonden ons de beelden en beschrijving van Mountfort uit 1962 (4) voor ogen. Een periode van ruim 10 jaar bleek voldoende voor een grondige wijziging. Geeft Eric Hosking's foto uit 1960 een bos omgeven door kale heuvels en het lege strand van de Zwarte Zee, anno 1973 was het bos dermate omgeven en aangetast door hotelcomplexen en bijbehorende recreatieve instellingen, dat het ons als onwaarschijnlijk voorkwam dat soorten als Zwarte ooievaar en Schreeuwarend nog in het Balatabos zouden nestelen.

Onderstaand volgt een beknopte beschrijving van de bezochte terreinen alsmede een opgave van de belangrijkste door ons waargenomen vogelsoorten.

Op 21 april werd de noordoever van het ten westen van Thessaloniki gelegen Koroniameer bezocht. Landschappelijk is dit grote meer — het heeft een lengte van 10 en een breedte van 5 km — bijzonder fraai. Het omliggende oeverland is betrekkelijk vlak met verspreide boomgroepen. Op het meer zwommen Futen, een paartje Bergeenden en in totaal enkele tientallen Zomertalingen; bij het meer naar het westen gelegen Volvimeer namen wij een paartje Casarca's waar. Voorts waren aanwezig Geelpootzilvermeeuwen, Kokmeeuwen en een tweetal Zwartkopmeeuwen. Van de sterns zagen wij Visdiefje en Zwarte stern. Reigerachtigen waren alom aanwezig, met als talrijkste de Kwak. Van deze soort zagen wij eenmaal een gezelschap van 13 vogels. Voorts troffen wij aan een drietal Blauwe reigers, veel zilverreigers en een enkele Ooievaar. De oevers herbergden weinig steltlopers, hetgeen waarschijnlijk samenhing met de hoge waterstand. Grote karekieten en Cetti's zangers waren buitengewoon talrijk en op de omliggende akkers verbleven veel Kalanderleeuweriken. Ook hoorden wij hier in de rietkragen Baardmannetjes. In de maquisvegetatie ten noorden van het Volvimeer troffen wij veel zangers aan, waaronder soorten die in dit biotoop niet thuishoren, zoals Withalsvliegenvangers. Kennelijk betrof het hier trekkers. In aantallen namen wij bij het Koroniameer weinig roofvogels waar, maar boven het meer foerageerde een Visarend en boven de hellingen ten noorden van het Volvimeer maraudeerde een Slangenarend; voorts een mannetje Roodpootvalk, een Boomvalk en enkele Torenvalken.

Veel vogels ontmoetten wij in de delta van de Nestos (fig. 2), welke wij bezochten op 22 en 23 april. Daar waar de beide aftakkingen van deze rivier in zee uitmonden, liggen aan weerszijden een aantal lagunen met meer in het binnenland tamelijk uitgestrekte, hoewel niet aaneengesloten moerassen. Tussen de lagunen en deze moerassen liggen hogere zandgronden, deels begroeid deels kaal. In de lagunen foerageerden noordelijke steltlopers met als talrijkste de Kemphaan, verder enkele tientallen Zwarte ruiters, weinig Groenpootruiters, 3 Poelruiters, een Bosruiter, 3 Wulpen en een Watersnip. Tureluur en Kluut broedden er met tientallen paren, maar wij telden in totaal slechts 6 Steltkluten. Vorkstaartplevieren waren talrijk. Op de zandruggen joegen wij tweemaal een Griel op en daar ontmoetten wij ook de Sporenkievit, een fascinerende soort, welke omstreeks 1960 voor het eerst in Griekenland broedend werd aangetroffen. In het door ons onderzochte deel van het gebied stelden wij 3 paartjes Sporenkieviten vast. Aan de rand van Keramoti vonden we een kolonie Blauwe reigers welke tenminste 20 nesten bevatte. Verder hielden zich alom in de delta tientallen Kleine zilverreigers op maar namen we hier slechts 2 Purperreigers en 1 Ralreiger waar. Ooievaars waren bijzonder talrijk: in één van de in de delta liggende dorpjes droeg iedere telefoonpaal in de hoofdstraat een (bezet) nest. In alle door ons bezochte Griekse terreinen was de Zomertaling de talrijkste eend. Van deze soort namen wij in de Nestosdelta enkele tientallen paren waar tegen slechts 4 paar Wilde eenden, 1 paar Wintertalingen, 2 paar Krakeenden en 4 paar Pijlstaarten; de laatste zullen nog wel trekkers zijn geweest. Bergeenden waren hier wel talrijk en we zagen in totaal 8 Casarca's. Van de Laridae waren hier present Geelpootzilvermeeuwen, enkele Zwartkopmeeuwen, veel Dwergsterns, die hier zeker broedden, en 3 Witvleugelsterns. Ook in dit gebied waren slechts weinig roofvogels:

Fig. 2. *Landschap in de Nestosdelta.*

boven de moerasgebieden joegen een paar Bruine kiekendieven en eenmaal zagen we een doortrekkende Steppenkiekendief. Op onze wandeling door het gebied zagen we een onvolwassen Zeearend in tweedejaars kleed. Tegen de avond kwamen van het tegenoverliggende eiland Thássos, waarop nog een paartje Zeearenden pleegt te broeden, twee adulte exemplaren de delta binnenvliegen.

Porto Lago en de omliggende streek waren zeer interessant. Op het grote Mpouroumeer hield zich een gezelschap van 30 Witte pelikanen en 2 Kroeskoppelikanen op. Tevens namen wij hier de eerste Dwergaalscholvers waar. Futen en Geoorde futen waren talrijk en voor de sluizen die het meer verbinden met zee, zwommen 2 Dodaarzen. Voor wat betreft de eenden week het beeld weinig af van eerdere ervaringen. Zomertalingen waren relatief talrijk met in totaal ca. 150 exemplaren, waarbij eens een vlucht van 31 vogels. Er waren wat Slobeenden en ook enkele Pijlstaarten en Tafeleenden; een afwijkende verschijning was een man Topper-eend. Ook hier veel reigers, waarbij met name het grote aantal Blauwe reigers opviel: op en rond de eerder genoemde sluizen foerageerden ruim 30 exemplaren. In deze streek namen wij meer Ralreigers waar dan in de andere bezochte gebieden. Vooral tijdens een excursie door de geïnundeerde oevergebieden aan de oostzijde van het meer ontmoetten wij deze soort geregeld. De zeekust is hier slikkig, welk biotoop steltlopers en meeuwachtigen aantrok. Op de slikken foerageerden veel Zilverplevieren en gezelschapjes Wulpen en Strandplevieren. Dwergsterns, Grote sterns en Visdiefjes waren talrijk en een verrassing was de aanwezigheid van Dunbekmeeuwen en Zwartkopmeeuwen. Van de eerste soort namen wij 5 exemplaren waar, de laatste was met enkele tientallen present. Veel steltlopers hielden zich op rond de plassen op de geïnundeerde oevers. Tijdens een wandeling van ca. vijf kwartier telden wij 3 Watersnippen, tenminste 6 Bosruiters, 1 Oeverloper, 1 Tureluur, 12 Zwarte ruiters, 15 Groenpootruiters, 3 Poelruiters, 3 Kleine strandlopers en ruim 150 Kemp-

hanen. De Vorkstaartplevier was alom aanwezig en paartjes Kieviten alarmeerden hevig. Sporenkieviten ontmoetten wij hier nergens; mogelijk waren de terreinen rondom Porto Lago waarop zij plegen te broeden, zo vroeg in het seizoen nog te vochtig. Wij joegen hier ook slechts 2 Grielen op. Onverwacht was de waarneming van 2 Grutto's. Roofvogels werden weinig gezien: afgezien van de Bruine kiekendief, die met enkele paartjes was vertegenwoordigd, zagen we 3 Roodpootvalken en — boven de uitgestrekte terreinen ten oosten van het Mpouroumeer — een Slangenarend. Zangertjes waren talrijk, waaronder wederom kennelijk veel trekkers: in de vluchten Gele kwikstaarten waren 3 ondersoorten te determineren en leuk was de waarneming van 3 Roodkeelpiepers. In de akkers hoorden we een paar maal een Kwartel roepen.

De vorige dag hadden wij vanuit het Mpouroumeer eenmaal 7 Ibissen en eens een Lepelaar naar het zuidoosten zien afvliegen en daarom besloten wij de 24e april een tweetal meren te onderzoeken die op de kaart ten zuiden van Komotini staan aangegeven. We troffen hier een rijke moerasvogelstand, met als bijzonderheid een kolonie Lepelaars die op tenminste 15 broedparen kon worden getaxeerd alsmede een kolonie Purperreigers. De oevers van deze meren bestaan deels uit drassige weidegronden, deels uit schaars begroeide, nu geïnundeerde kleigronden. Over een afstand van ca. 600 meter telden wij alle moerasvogels. De cijfers m.b.t. de steltlopers geven een redelijke indruk van de vogelrijkdom: 1 Witgatje, 40 Bosruiters, 23 Poelruiters, 3 Oeverlopers, 10 Groenpootruiters, 4 Zwarte ruiters, 60 Kemphanen, 1 Kluut, 4 Steltkluten en vele tientallen Vorkstaartplevieren. Magnifiek was de aanblik van een gezelschap van ca. 200 jagende Witvleugelsterns en we zagen hier de eerste Witoogeenden in Griekenland. De Lepelaars en Purperreigers nestelden in een midden in het meer gelegen, uitgestrekt rietareaal, waarboven ook steeds Bruine kiekendieven vlogen. Helaas reikte een opgeworpen bedijking reeds tot ver in dit prachtige moerasgebied en was men driftig bezig aan de aanleg van nieuwe wegen.

Enkele factoren belemmerden de excursies door en bij de befaamde Evrosdelta, het grote moerasgebied op de grens van Turkije en Griekenland. Aan de Griekse zijde zijn grote delen drooggelegd en omgevormd tot uitgestrekte weide- en akkerlanden. Daarnaast was een belangrijk deel van de nog resterende moerasgebieden om defensieredenen gesloten en was bovendien de waterstand tijdens ons bezoek dermate hoog dat zonder vaartuig weinig was te beginnen. Het gebruik van een boot zal trouwens in ieder seizoen een voorwaarde zijn voor een behoorlijke exploratie. De nieuw verworven agrarische gronden werden door ons per auto doorkruist. Hoewel uiteraard de ontginningen niet te compenseren schade aan de oorspronkelijke vogelstand zullen hebben toegebracht, ontmoetten wij nog interessante vogels. Dit was het eerste Griekse gebied met een redelijke roofvogelstand, maar het lijkt aannemelijk dat bij de door ons waargenomen exemplaren nogal wat trekkers waren. Dit geldt in ieder geval voor de Arendbuizerd die wij tweemaal waarnamen — deze soort broedt niet in Noordoost-Griekenland — alsmede voor een tweetal Aasgieren. Verder namen wij ook hier een Slangenarend waar en een Zwarte wouw. Bruine kiekendieven waren talrijk. In de lange en vaak al weer geheel dichtgegroeide ontwateringskanalen foerageerden Purperreigers en, evenals in de eerder bezochte terreinen, was ook hier de Kleine zilverreiger algemeen. Daarentegen zagen wij slechts 1 Ralreiger. Zowel eenden als steltlopers waren schaars, ook in de nog onaangetaste terreinen die verspreid

De Levende Natuur 76 (6):137-144 (1973)

tussen de in cultuur gebrachte gronden liggen. Wel namen wij hier Lachsterns waar en bij de open lagunes langs de kust waren Dwergsterns. Op de uitgestrekte akkers hielden zich grote aantallen Kalanderleeuweriken en Kortteenleeuweriken op en nergens hoorden wij meer Kwartels dan hier. Aan de rand van het ontgonnen deel konden wij in oostelijke richting, maar nog ver weg, uitzien over het nog resterende deel van de delta. Zonder vaartuig bleek een onderzoek niet mogelijk. Een van de volgende dagen poogden wij aan de Turkse zijde van het complex het Galameer te benaderen. Afgezien van het feit dat deze excursie werd belemmerd door slechte weersomstandigheden — regen en mist — beletten de hoge waterstanden ons een meer dan oppervlakkige indruk te krijgen. Niettemin was deze indruk veelbelovend en stellig zijn op en rond dit meer vele interessante zaken waar te nemen. Gezien de structuur van het Evrosgebied, kostte het weinig moeite ons een voorstelling te maken hoe aantrekkelijk de delta gedurende het winterhalfjaar voor wilde ganzen moet zijn. Het landbouwgebied is uitgestrekt en open en het wegennet is dun en (nog?) van slechte kwaliteit. Deze eigenschappen, gevoegd bij een uitgestrekt moeras- en lagunensysteem in de onmiddellijke nabijheid, scheppen goede voorwaarden voor overwinterende ganzen.

Als laatste werden op 28 en 29 april Lacul Zmeica en Lacul Sinoe in de Roemeense Dobroedsja bezocht. Tevens werd onderzocht of het meertje bij Agigea nog Witkopeenden herbergde hetgeen, althans bij ons bezoek, niet het geval bleek te zijn. Overeenkomstig de verwachting hielden zich in de lagunes van de Dobroedsja veel vogels op. Evenals in de eerder bezochte terreinen was op de slikken bij Histria de Zomertaling de algemeenste eend met vele tientallen individuen. Wij namen hier van zowel Wintertaling, Pijlstaart als Krakeend één paartje waar. Voorts waren er 15 Smienten, 5 Kuifeenden en 3 paartjes Bergeenden. Boven de wijde lagunes en brede landtongen verplaatsten zich voortdurend grote vluchten Bonte strandlopers en Kemphanen. Qua soortssamenstelling en onderlinge aantalsverhouding stemde het steltloperbestand veel overeen met dat van de Griekse delta's. Zowel Zwarte ruiter als Groenpootruiter waren met vele tientallen exemplaren aanwezig. Wij telden voorts 15 Bosruiters, 1 Poelruiter en 2 Tureluurs. Tevergeefs keken wij uit naar Breedbekstrandlopers, die hier in mei zelden schijnen te ontbreken; mogelijk waren wij nog te vroeg voor deze soort. Wel waren er Krombekstrandlopers en Kleine strandlopers. Boven de lagunes vlogen voortdurend Dwergmeeuwen en wij namen hier de enige Sperwer waar van de gehele reis, duidelijk een trekker. Het aantal pleisterende Gele kwikstaarten was bijzonder groot. Het was een genoegen de verschillende ondersoorten te bepalen: een tweetal exemplaren dat wij observeerden, met een lichtgrijze bovenkop en nek en een tamelijk opvallende oogstreep, zouden tot de Zuidoost-Russische onder-

Fig. 3. *Keizerarend in Seewinkel.*

soort *„beema"* behoord kunnen hebben. De excursie naar Lacul Sinoe en Lacul Zmeica met omstreken was wel heel interessant. Voor wat betreft reigerachtigen, eenden en steltlopers stemde het beeld qua soorten nagenoeg overeen met dat van Histria, zij het dat de aantallen over het algemeen op een ietwat lager niveau lagen. Wel waren boven de beide „laculs" steeds vluchten Ibissen te zien. Bijzonder waren de grote aantallen Witte pelikanen die zich ophielden op de banken aan weerszijden van Insula Lupilor, de scheiding tussen Lacul Sinoe en Lacul Zmeica. Wij telden hier in totaal 650-700 exemplaren, verdeeld over enkele gezelschappen. Er was echter voortdurend uitwisseling, waarbij vaak grote vluchten op enkele tientallen meters hoogte gingen rondcirkelen. Ook arriveerden geregeld groepen van elders en de voortdurende bewegingen van deze magnifieke vogels alom in dit grootschalige kustlandschap vormden een kostelijk schouwspel. Het aantal Kroeskoppelikanen beliep niet meer dan hooguit 40 exemplaren in totaal. Het leek mij niet onaannemelijk dat Lacul Sinoe en Lacul Zmeica een functie hebben als vóór-verzamelplaats voor de vogels hun broedplaatsen in de Donaudelta betrekken. Indien deze veronderstelling juist mocht blijken, dan zou deze omstandigheid de grote waarde van de beide „laculs" — welke toch reeds buiten discussie staat door de functie als ganzenslaapplaats in het winterhalfjaar — nog doen stijgen. Er was in de namiddag van 28 april een sterke trek en kaap Zmeica vormde een uitstekende observatieplaats. Naast Zwarte sterns, Witvleugelsterns en Vorkstaartplevieren kwamen Dwergmeeuwen en enkele Lachsterns voorbij. Ook waren er weer roofvogels: tot tweemaal toe een Slangenarend, Roodpootvalken en Torenvalken alsmede regelmatig Bruine kiekendieven. In de lage vegetatie aan de voet van de kaap scharrelden allerlei zangertjes rond. Aan het eind van de middag brachten we enkele uren door langs de zuidrand van het befaamde Babadagbos. Hier konden we langdurig onder uitstekende condities een Schreeuwarend observeren en tevens namen wij hier een Rode wouw waar, vreemd genoeg het enige exemplaar van de gehele reis.

Het is nuttig om in het algemeen nog iets te vermelden over de roofvogelwaarnemingen tijdens deze reis. Hoewel qua aantal soorten het resultaat althans naar Westeuropese begrippen niet slecht was, vielen de waargenomen aantallen van nagenoeg alle soorten tegen. Ook indien in aanmerking wordt genomen de omstandigheid dat bij lange autoritten door uitgestrekte streken nog niet eens een oppervlakkige indruk van de (roof)vogelrijkdom kan worden verkregen, dan nog was het resultaat teleurstellend. In Joegoslavisch Macedonië, een bij overlevering befaamd roofvogelgebied, zagen wij tussen Tito Veles en de Griekse grens een Monniksgier en later twee Aasgieren. In Griekenland werden buiten de hierboven beschreven terreinen eigenlijk vrijwel geen roofvogels waargenomen. Duitse ornithologen die wij ter plaatse ontmoetten en die vergelijkingen konden maken met eerdere bezoeken, bevestigden het vermoeden dat bij ons postvatte dat de roofvogelstand in dit land snel terugloopt: een habitué betwijfelde of momenteel nog wel ergens in Grieks Macedonië Keizerarenden broeden. In feite troffen wij in Griekenland slechts één redelijk roofvogelterrein en wel ten noorden van Alexandroupolis. Vanaf één observatiepunt konden wij daar binnen enkele uren waarnemen tenminste 4 Aasgieren, 3 Vale gieren, 1 Monniksgier, 3 Steenarenden (2 adulte vogels en later een onvolwassen exemplaar), 1 Slangenarend en 1 Boomvalk. Een vergelijkbare dag was de tweede mei in Seewinkel in Oostenrijk. Afgezien van (slechts) 5 Grote

trappen, werden daar waargenomen tenminste 2, maar waarschijnlijk 3 Keizerarenden (fig. 3), waaronder een onvolwassen vogel, 2 Bastaardarenden, waaronder eveneens een onvolwassen exemplaar, 1 Grauwe kiekendief en voorts regelmatig Buizerds, Bruine kiekendieven, Torenvalken en 2 Roodpootvalken. Aangetekend moet worden dat voor wat betreft de onvolwassen Bastaardarend enige twijfel over de soortsdeterminatie niet geheel kon worden weggenomen. In feite werd tijdens deze reis alleen de Roodpootvalk veel gezien. Ongetwijfeld vindt dit zijn reden in het feit dat ons verblijf samenviel met de periode dat deze soort het hoogtepunt van zijn voorjaarstrek over de Balkan beleeft. Voorts werd de Bruine kiekendief in alle daarvoor in aanmerking komende terreinen aangetroffen, maar ook hierbij zal trek een rol gespeeld kunnen hebben en hetzelfde geldt stellig voor een deel van de Slangenarenden, waarvan in totaal 7 exemplaren werden gezien. Ondanks de reeds genoemde beperkende voorwaarden m.b.t. de waarnemingsmogelijkheden — lange autotrajecten alsmede het tijdstip van de reis waardoor mogelijk nog niet overal het volledige bestand aanwezig was — dan nog moesten wij voortdurend denken aan de verontrustende rapporten over recente ontwikkelingen van de roofvogelstand op de Balkan.

Litteratuur:

1. Bezemer, K. W. L., 1973. Tiende vergadering van de Europese Sectie der „International Council for Bird Preservation" te Mamaia, Roemenië. Het Vogeljaar 21: 279-282.
2. XI Bulletin of the International Council for Bird Preservation. Londen, 1971.
3. Gooders, J., 1970. Where to watch birds in Britain and Europe. Londen.
4. Mountfort, G., 1962. Portrait of a river. Londen.
5. Wilde, J. J. F. E. de & P. A. W. J. de Wilde, 1965. Het voorkomen van de Sporenkeivit (Hoplopterus spinosus) in Europa. Ardea 53: 161-171.

Vragen en korte mededelingen

Een Bruinvis met luizen. Na het inzenden van het manuscript van dit artikel op p. 107-109 in het vorige nummer van D.L.N. is nog een tweede vondst van *Isocyamus delphinii* in Nederland bekend geworden, wederom op een Bruinvis, ditmaal gestrand in het Zwin (Zeeuws-Vlaanderen), op 3 april 1973. Op deze Bruinvis werden slechts 3 exemplaren van de „luis" aangetroffen.

Instituut voor Taxonomische
Zoölogie, Amsterdam, Prof. Dr. J. H. STOCK.
Plantage Middenlaan 53.

Scherpe boterbloem (Ranunculus acer) met gevulde bloemen. Op woensdag 16 mei 1973 werd een exemplaar met gevulde bloemen van deze soort gevonden tussen vele normale exemplaren in een wegberm tussen een houtwal met populieren en het wegdek van de Avezaathse Steeg, ± 25 m ten noorden van de kruising met de Burense Dijk (gemeente Zoelen, Neder-Betuwe).

Een onderdeel van deze plant werd verzameld ten behoeve van het Herbarium van het Instituut voor Systematische Plantkunde te Utrecht. Verwacht werd dat binnen niet te lange tijd deze wegberm gemaaid zou worden. Waarschijnlijk zullen daarna de ondergrondse delen wederom uitlopen, zodat de gevulde bloemen zichtbaar zullen zijn totdat de tweede snede plaats zal vinden.

Inst. v. Syst. Plantkunde
Transitorium II, W. A. HEKKING.
Utrecht (Uithof),
Heidelberglaan 2.